

SXEDIO.GD3

20.3.1954: Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΣΑΡΑΝΤΑΗΜΕΡΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΙ ΟΤΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΘΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΙ ΕΙΣ ΤΑ
ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ ΔΕΝ ΔΙΕΥΘΕΤΘΕΙ ΤΟ
ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΜΕ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΜΕ ΤΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Ο Μακάριος αναχώρησε από την Αθήνα στα μέσα
Μαρτίου απόλυτα ικανοποιημένος και έφθασε στην
Κύπρο στις **20** Μαρτίου ύστερα από σαρανταήμερη
παραμονή στην Ελληνική πρωτεύουσα, όπου πήρε πολύ
ευχάριστες διαβεβαιώσεις: Η Ελλάδα θα προσέφυγε
στα Ηνωμένα Έθνη μέχρι το Σεπτέμβρη του **1954** αν δεν
διευθετείτο το Κυπριακό με διμερείς συνομιλίες με
τη Βρετανία.

Καθ' οδόν προς την Κύπρο ο Μακάριος στάθμευσε
στη Ρόδο στις **18** Μαρτίου όπου οι Ροδίτες του
επιφύλαξαν ενθουσιώδη πραγματικά υποδοχή.

Παράλληλα οργάνωσαν διαδήλωση κατά την οποία
διαδηλωτές κατευθύνθηκαν προς το βρετανικό
προξενείο και έσπασαν τους υαλοπίνακες του. Άλλοι
αφαίρεσαν την πινακίδα του δρόμου "οδός Βρετανίας"
και την αντικατέστησαν με νέα στην οποία
αναγραφόταν "Οδός Μακαρίου".

Ο Μακάριος επισκέφθηκε ορισμένα χωριά της
Ρόδου και όπου πήγαινε γινόταν αντικείμενο θερμών
εκδηλώσεων του λαού, ενώ νέες τον έραναν με
ροδοπέταλα.

Γύρω στο μεσημέρι ο Μακάριος προέστη
δοξολογίας στον ιερό ναό Ευαγγελισμού και
απαντώντας σε προσφώνηση του Μητροπολίτη Ρόδου
Σπυρίδωνα είπε:

"Θα είμεθα ελεύθεροι, αν κυρίαρχος μας δεν ήτο
ο Άγγλος, ο οποίος βάσει ενός επονειδίστου
συμβολαίου πριν από **75** χρόνια μας ηγόρασεν από τον
σουλτάνον της Τουρκίας. Και **75** χρόνια δεν επαύσαμε
να αγωνιζώμαστε διά την ελευθερίαν την οποίαν οι
Βρετανοί αρνούνται να μας αποδώσουν, ενώ

ηλευθερώθηκαν μαύροι και κιτρινόχρωμοι λαοί. Υποκριτικώς ψευδολογούσα και πονηρώς πολιτικολογούσα, η Αγγλία μας προσφέρει ένα ψευτοσύνταγμα. Εμείς όμως δεν θέλομε τίποτε άλλο παρά να φύγουν οι Αγγλοι και θα φύγουν. Ηδη ροδίζει η θεία αυγή της ελευθερίας την οποίαν οι Αγγλοι δυνάσται δεν δύνανται να αναστείλουν".

Αργότερα όλοι μαζί κατευθύνθησαν προς την κεντρικήν πλατείαν της Ρόδου όπου παρουσία **10.000** λαού έγινε σύντομη τελετή κατά την οποίαν η πλατεία μετονομάστηκε προς τιμή της Κύπρου "Πλατεία Κύπρου".

Αργότερα σε δηλώσεις στό ανταποκριτή της αθηναϊκής εφημερίδας "Απογευματινή " ο Μακάριος τόνισε ότι θα αποτελούσε εθνική ντροπή για τον Παπάγο αν δεν προσέφευγε στον ΟΗΕ:

"Είμαι παπεισμένος ότι η ελληνική Κυβέρνησις η οποία εδήλωσεν ότι θα προσφύγη εις τα Ηνωμένα Έθνη, εάν αποτύχουν οι διμερείς διαπραγματεύσεις μετά της Βρετανικής Κυβερνήσεως, θα τηρήση την υπόσχεσιν της. Τούτο είναι ζήτημα ελληνικής τιμής και εθνικής αξιοπρεπείας. Η Ελλάς είναι η μόνη εξαίρεσις χώρας της οποίας εδάφη κρατούνται υπό συμμάχου, παρά πάσαν ηθικήν έννοιαν, το τοιούτον αποτελεί όνειδος".

Παράμοια υποδοχή επιφυλάχθηκε στο Μακάριο κατά την επιστροφή του στην Κύπρο. Εγραφε σχετικά η εφημερίδα "Έθνος" που απηχούσε τις απόψεις του Δημάρχου Λευκωσίας Θεμιστοκλή Δέρβη και της Εθναρχίας ευρύτερα για την υποδοχή, στις **21.3.1954**:

"Με εθνικόν ενθουσιασμόν και ειλικρινή αισθήματα ευγνωμοσύνης ο Ελληνικός κυπριακός λαός υπεδέχθη χθες την Αυτού Μακαριότητα τον Αρχιεπίσκοπον και Εθνάρχην κ.κ. Μακάριον επανερχόμενον εκ της εις Αθήνας εθνικής αποστολής του. Από της μεσημβρίας πυκνά πλήθη λαού εξ όλης της νήσου κατέκλυσαν τον μεταξύ των οικημάτων του αεροδρομίου και της Λευκωσίας χώρον, φέροντα εθνικά λάβαρα και σημαίας".

Στην υποδοχή βρισκόταν η θρησκευτική και

πολιτική ηγεσία της Δεξιάς. Η υποδοχή ήταν πραγματικά ενθουσιώδης, Πρόσθετε το "Εθνος":

"Όταν το αεροπλάνον των ελληνικών αεροπορικών Γραμμών ΤΑΕ προσγειώθηκε εις τον έναντι του τελωνείου χώρον και ο Μακαριώτατος κατήλθεν αυτού, συνοδευόμενος υπό του Εθναρχικού Συμβούλου κ. Ζήνωνος Γ. Ρωσσίδη και της κ. Ρωσσίδη, τα πλήθη εξέσπασαν εις ενθουσιώδη χειροκροτήματα και ουρανομήκεις ζητωκραυγάς υπέρ του Εθνάρχου και της ενώσεως, εκ του αεροδρομίου εσχηματίσθη αυτοκινητοπομπή εκ διακοσίων περίπου οχημάτων, η οποία κατηυθύνθη εις την Λευκωσίαν, ενώ οι κώδωνες όλων των Ναών εκρούοντο χαρμωσύνως. Τα συγκεντρωθέντα εις τας οδούς πλήθη προέβαινον εις παντοίας εκδηλώσεις υπέρ του Εθνάρχου και όλοι συνωθούντο όπως ασπασθούν την χείρα Του, ενώ το αυτοκίνητον του Μακαριωτάτου επροχώρει βραδέως, λόγω του συνωστισμού. Εις την Πλατείαν της Αρχιεπισκοπής, όπου παρετάχθησαν οι μαθηταί και μαθήτριάι του Παγκυπρίου Γυμνασίου, με επικεφαλής σαλπικτιάς και τυμπανιστάς, εσημειώθησαν νέαι σκηναί συγκινητικού ενθουσιασμού, κατά την άφιξιν του Αρχιεπισκόπου, τον οποίον υπεδέχθησαν εις την είσοδον του Καθεδρικού Ναού του Αγίου Ιωάννου, οι σεβ. Μητροπολίται Πάφου, Κιτίου και Κυρηνείας. Ο ναός είχε πληρωθή ασφυκτικώς κόσμου, ο οποίος εξέσπασεν εις ζητωκραυγάς άμα τη εμφανίσει του Εθνάρχου".

Ακολούθησε δέηση που έψαλε ο Μητροπολίτης Κερύνειας Κυπριανός και στη συνέχεια ο ίδιος προσφώνησε το Μακάριο.

Στην ομιλία του ο Μητροπολίτης Κερύνειας αναφέρθηκε στο αντιαποικιακό πνεύμα της εποχής και τις δηλώσεις των Αγγλων ότι το κυπριακό παρέμειμεν κλειστό και κάλεσε το λαό να παραμείνει πιστός στην πορεία που έχει χαραχθεί για την Ένωση:

"Παρ' όσα οι βρετανοί ιμπεριαλισταί λέγουν και ποθούν, λόγω αφ' ενός μεν του μετά τον τελευταίον πόλεμον επιταθέντος και οσημέραι

ευρύτερον ανά τον κόσμο εξαπλουμένου αντιαποικιακού πνεύματος, αφ' ετέρου δε της διενεργείας του Παγκυπρίου ενωτικού Δημοψηφίσματος της 154ης Ιανουαρίου 1950 και της εν τη ελευθέρα Πατρίδι αναδείξεως κυβερνήσεως σταθεράς εξ ου ανεστηλώθη και διεθνώς εκραταιώθη το κύρος της Ελλάδας το Κυπριακό Ζήτημα, υιοθετηθέν επισήμως υπ' αυτής εσημείωσε πρόοδον μεγίστην.

Αλλ' ίνα χωρήση ταχύτερον προς τη αισίαν λύσιν το Ζήτημά μας, απαιτείται και η αδιάλειπτος από μέρους ημών των εν τη νήσω επαγρύπνησις συστηματική εργασία και συνεπής πορεία".

Στη συνέχεια επιτέθη έντονα εναντίον της Αριστεράς και κάλεσε το λαό να διακόψει κάθε συνεργασία μαζί της:

"Αν μη λησμονώμεν ότι εάν υφιστάμεθα ακόμη το όνειδος να σύρωμεν, μόνοι ημείς υό τον ουρανόν εκ της λευκής φυλής, τον ζυγόν της δουλείας τούτο οφείλεται εις την μετά του Λόρδου Ουίνστερ σύμπραξιν των κομμουνιστών και συνοδοιπόρων προς εγκαθίδρυσιν συντάγματος εν τη νήσω. Και εξουδετέρωσε μεν τότε η αντίδρασις του λαού τα κατά τοιούτον ανίερον τρόπον αποτολμηθέντα αλλ' ο σφην εις τον Αγώνα ετέθη συνεπεία δε τούτου του τηρεί την παρελκυστικήν τακτικήν ο ξένος κυρίαρχος ελπίζων εις επανάληψιν της προδοσίας.

Αναπότρεπτον εθνικόν καθήκον έχομεν όπως συνεχίσωμεν τηρούντες εν αυστηρά απομονώσει τους δράστας της βδελυρότητος εκείνης. Αναμφισβητήτως ανθελληνικήν εκδήλωσιν και ανθενωτικήν πράξιν αποτελεί οιαδήποτε σύμπραξις μετά του εχθρού της Ελλάδος και της ελευθερίας αθέου κομμουνισμού.

Με ευψυχίαν ελληνικήν ας εντείνωμεν τον αγώνα και ας επαγρυπνώμεν διά να ματαιώσωμεν ενδεχομένην νέαν απόπειραν προς διάπραξιν δολιοφθοράς εις τας γραμμάς μας. Η νίκη είναι ασφαλής και η ένωσις βεβαία, διότι μαζί μας είναι ο θεός, ο προστάτης του δικαίου και της Ηθικής.

Ο Κύριος ευλογεί τον ιερόν ημών αγώνα και δεν θα βραδύνη να χορηγήση "λύτρωσιν τω λαώ αυτού διά

της πολυποθήτου ενώσεως της Κύπρου μετά της μητρός Ελλάδος".

Ο Μακάριος είχε πραγματικά ευχάριστα νέα να αναγγείλει στον Κυπριακό λαό. Είπε ότι η αποστολή του στέφθηκε με επιτυχία και ότι το Κυπριακό έπαιρνε πλέον το δρόμο προς τον ΟΗΕ:

"Μετά τεσσαρακονθήμερον απουσίαν επί εθνική αποστολή εις την ελευθερίαν πατρίδα ευρισκόμεθα και πάλιν εν τω μέσω του κυπριακού λαού προς τον οποίον μεταδίδομεν τον θερμόν χαιρετισμόν των ελευθέρων αδελφών και την βεβαίωσιν της ολοψύχου συμπαραστάσεως του Πανελληνίου εις τον Κυπριακόν αγώνα.

Μετά πεποιθήσεως δυνάμεθα να είπωμεν προς τον ελληνικόν Κυπριακόν λαόν ότι το εθνικόν μας ζήτημα εσημείωσεν αρκετήν πρόοδον και προωθείται σταθερώς και διαρκώς προς την ποθητήν εις πάσαν ελληνικήν ψυχήν λύσιν του.

Η πρόοδος αυτή οφείλεται κατά πρώτον λόγον εις τον αδιάλλακτον ενωτικόν αγώνα του ελληνικού Κυπριακού λαού, ο οποίος ούτε από προσφοράς συντάγματος και υποσχέσεις οικονομικών ανταλλαγμάτων παρασύρεται ούτε από πιέσεις και εκβιασμούς κάμπτεται, αλλά με πίστιν προς την αιωνίαν Ελλάδα και με άσβεστον αγάπην προς το κατ' εξοχήν ελληνικόν ιδανικόν της ελευθερίας, εμμένει εις την αξίωσιν του, την Ένωσιν με την Μητέρα Πατρίδα, εξ ίσου όμως η προώθησις του Κυπριακού ζητήματος οφείλεται και εις την ενεργόν συμπαραστάσιν ολοκλήρου του ελληνισμού και τας παντοίας υπέρ της ενώσεως εκδηλώσεις του ελληνικού λαού και τύπου.

Με την βοήθειαν των δύο τούτων παραγόντων επετεύχθη πλήρως ο αντικειμενικός σκοπός της μεταβάσεως μας εις Αθήνας. Μετέβημεν εις το εθνικόν μας κέντρον, ίνα μεταφέρωμεν και διερμηνεύσωμεν το αίτημα του Κυπριακού λαού προς την Ελληνικήν Κυβέρνησιν, όπως αύτη εγγράψη προς συζήτησιν την εθνικήν υπόθεσιν μας εις την ημερησίαν διάταξιν της προσεχούς Γεν. Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών.

Είμεθα δε πλήρως ικανοποιημένοι, διότι η Κυβέρνησις της ελευθέρας Πατρίδος ανεκοίνωσεν επισήμως, σαφώς και κατηγορηματικώς ότι θα φέρη το Κυπριακόν προς συζήτησιν ενώπιον της προσεχούς Γεν. Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών, αν εντός της νομίμου προθεσμίας προς εγγραφήν τούτου εις την Ημερησίαν διάταξιν δεν επιτευχθούν, θετικά αποτελέσματα δι' απ' ευθείας συνομιλιών Ελλάδος και Αγγλίας. Εις την γραμμήν αυτήν ευρίσκεται σύμφωνος και όλος ο πολιτικός κόσμος της χώρας μας.

Καίτοι πολλάκις διεκηρύξαμεν ότι λόγω της αγγλικής ακαμψίας αποτελεί απώλειαν χρόνου η προσδοκία αποτελέσματος από φιλικάς συνομιλίας δεν διαφεύγει όμως την προσοχήν μας ότι διά πρώτην φοράν εν Αγγλία αντιλαμβάνονται αποφασιστικήν αντιμετώπισιν του Κυπριακού εκ μέρους της ελληνικής Κυβερνήσεως και ότι τούτο ήρχισε να εμβάλλη εις σκέψεις και ανησυχίαν τους υπευθύνους αγγλικούς κύκλους και να καθιστά ομιλητικά τα όργανα της αγγλικής κοινής γνώμης.

Επισήμως διαπιστούται και ομολογείται εν Αγγλία πολιτικόν αδιέξοδον επί του Κυπριακού και καταφανής είναι η στενοχωρία και νευρικότης διά την έκτασιν την οποίαν αναλαμβάνει το ζήτημά μας. Εκδήλωσις νευρικότητος ήσαν και αι προ ημερών γνωσταί ιταμαί δηλώσεις του Αγγλου υπουργού των Εξωτερικών ότι δεν δέχεται συνομιλίας περί του Κυπριακού η αγγλική Κυβέρνησις και ούτε πρόκειται να αλλάξη το κεθεστός της Κύπρου. Αι δηλώσεις αυτάι δεν μας εξέπληξαν διότι έχομεν δυστυχώς πικράν πείραν της υπό αποικιακού πνεύματος εμπνεομένης αγγλικής πολικής.

Απάντησιν εις τας δηλώσεις αυτάς έδωσεν ήδη ο ελληνικός λαός με τας εκδηλώσεις του εις Αθήνας, Θεσσαλονίκην και Ρόδον. Τα χθεσινά επεισόδια εις Ρόδον ήσαν εκδηλώσεις αγανακτήσεως κατά της Αγγλίας η οποία και θα αντελήφθη πλέον ότι χάνει την φιλίαν του ελληνικού λαού εφ' όσον επιμένουν οι Αγγλοι να κρατούν δούλην την Κύπρον".

Ο Μακάριος κάλεσε αργότερα τους

δημοσιογράφους στην Αρχιεπισκοπή και τους μίλησε για τις επαφές του στην Αθήνα και εξέφρασε την αισιοδοξία του για το τι θα επακολουθούσε:

"Είμεθα αισιόδοξοι από τας εν Αθήναις επαφάς μας. Τόσον εκ μέρους του λαού, όσον και εκ μέρους των επισήμων, συνηντήσαμεν κατανόησιν και συμπάθειαν, ήτις αυτήν την φοράν εύρε την έκφρασιν της εις καθάρωτερα σχήματα διά της αμετακλήτου αποφάσεως της ελληνικής Κυβερνήσεως, όπως εις περίπτωσιν καθ' ην δεν ήθελε διευθετηθή μέχρι προσεχούς Σεπτεμβρίου το ζήτημά μας διά διμερών συνομιλιών εγγράφη οριστικώς τούτο προς συζήτησιν εις την προσεχή γενικήν συνέλευσιν των Ηνωμένων Εθνών.

Τόσον ο πρωθυπουργός Στρατάρχης Παπάγος, όσον και οι υπεύθυνοι του υπουργείου Εξωτερικών διαβεβαίωσαν ημάς με τον κατηγορηματικώτερον τρόπον, ότι με αποφασιστικότητα και σταθερότητα θα χειρισθούν το κυπριακόν ζήτημα όπερ αποτελεί σήμερον Πανελλήνιον εθνικήν υπόθεσιν. Η ελληνική Κυβέρνησις ενεργεί ήδη επι τη βάσει προγράμματος προς την κατεύθυνσιν αυτήν, από την οποίαν εν ουδεμιά περιπτώσει θα παρεκκλίνη. Τούτο φαίνεται και από την ανακοίνωσιν του πρωθυπουργού στρατάρχου Παπάγου, την γενομένην μετά τας εν τη Βουλή των Κοινοτήτων γνωστάς δηλώσεις του υπουργού των Εξωτερικών της Μ. Βεττανίας Ηνετεν: Η επί του κυπριακού ζητήματος γραμμή της ελληνικής κυβερνήσεως παραμένει και θα παραμείνη αμετάτρεπτος είπεν ο Ελλην πρωθυπουργός.

Βεβαίως η ελληνική Κυβέρνησις προσφεύγουσα εις τον ΟΗΕ και ερχομένη εις αντιδικίαν προς την Μ. Βρετανίαν διά το ζήτημα μας δεν εμφορείται από αντιβρετανικά αισθήματα. Απλώς διεκδικεί το δίκαιον της από μίαν φίλην χώραν ενώπιον ενός Διεθνούς Οργανισμού. Αυτή είναι η σημασία των δηλώσεων του κ. Παπάγου ότι "η ελληνική Κυβέρνησις θέτουσα εις ενέργειαν την επί του Κυπριακού πολιτείαν της ουδέν θα πράξη το όποιον θα ηδύνατο να προσδώση εις αυτήν αντιαγγλικήν αιχμήν". Η Ελλάς θα διεκδικήση μετά σταθερότητος την Κύπρον όχι διότι

προάγεται εις τούτο από αντιβρετανικά αισθήματα, αλλά διότι τούτο επιβάλλει το εθνικόν δίκαιον και η εθνική αξιοπρέπεια.

Την διαβεβαίωσιν ταύτην παρέσχεν εις ημάς εκπρόσωπος του υπουργείου των Εξωτερικών όταν επισκέφθημεν τούτον μετά τας ως άνω δηλώσεις του κ. Παπάγου. Η Ελληνική Κυβέρνησις μας διαβεβαίωσεν ότι δεν πρόκειται επ' ουδενί λόγω να υποχωρήση.

Είμεθα βέβαιοι ότι ο κυπριακός λαός θα υποδεχθή τας υπευθύνους ταύτας δηλώσεις της ελληνικής κυβερνήσεως με αισθήματα ευγνωμοσύνης και χαράς και ότι κατά την κρίσιμον ταύτην καμπήν του αγώνος μας θα επιδείξη σταθεράν αποφασιστικότητα και αδιάσειστον προσήλωσιν εις το μοναδικόν μας αίτημα, την Ένωσιν μετά της μητρός Ελλάδος".